

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi passilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on tehdä passilakiin uudesta pakkokeinolaista ja henkilörekisterilaista johtuvat muutokset sekä tarkentaa passilakia niiden kokemusten perusteella, joita lain soveltamisesta on sen tähänastisen voimassaolon aikana saatu.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi passin epäämisen harkinnanvaraisia perusteita, ulkomailla olevan Suomen kansalaisen passin hakemista sekä passin peruuttamista ja poisottamista koskevia säännöksiä.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1989 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Passilain (642/86) 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan passi voidaan evätä henkilöltä, jota vastaan poliisille tai syyttäjälle on tehty aiheellisena pidettävä ilmianto rikoksesta, josta saattaa seurata yli vuoden vankeusrangaistus, taikka joka on epäiltynä etsintäkuulutettu tai syytteessä tällaisesta rikoksesta. Rikoslain 38 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta tullirikoksesta saattaa seurata yli vuoden vankeusrangaistus, joten myös tätä rikosta koskeva ilmianto, etsintäkuulutus tai syyte on passilain mukainen harkinnanvarainen passin epäämisperuste. Tullirikosten esitutkinta on tullihallinnosta annetun lain (213/74) 2 §:n mukaan tullilaitoksen tehtävä, ja näistä rikoksista ei sen vuoksi yleensä tehdä ilmoitusta poliisille tai syyttäjälle. Passilain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset passin epäämisen edellytykset eivät tällöin täyty. Kun tämän yksittäisen rikoksen erilainen asema passin epäämisperusteena ei ole perusteltavissa, ehdotetaan 9 §:n 1 momentin 1 kohtaa muutettavaksi siten, että myös

muulle esitutkintaa suorittavalle viranomaiselle kuin poliisille tehty aiheellisena pidettävä ilmianto rikoksesta, josta saattaa seurata yli vuoden vankeusrangaistus, voisi olla passin epäämisen peruste.

Passilain 9 §:n 2 momentin mukaan passia ei anneta henkilölle, jolle lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain (122/77) 34 §:n 1 tai 2 momentin nojalla on kielletty antamasta passia tai joka on ulosottolain 7 luvun 10 §:ssä tarkoitetun matkustamiskiellon alainen. Vuoden 1989 alusta voimaan tulevan pakkokeinolain (450/87) 2 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan matkustuskieltoon määrätylle ei saa myöntää passia. Tämän vuoksi passilain 9 §:n 2 momentin 2 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, ettei passia anneta myöskään henkilölle, joka on määrätty pakkokeinolain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun matkustuskieltoon.

Passilain 13 §:n 3 momentin mukaan ulkomailla olevalle Suomen kansalaiselle antaa henkilökohtaisen passin Suomen diplomaattinen edustusto tai lähetetyn konsulin virasto taikka sellainen muu Suomen edustusto, jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoasiainmi-

nisteriö on oikeuttanut antamaan passeja. Säännöksestä on ulkomailla oleville Suomen kansalaisille aiheutunut tarpeettomia vaikeuksia, kun he eivät Suomessa käydessään ole voineet saada passia täältä. Myös ulkomailla passin saaminen on saattanut olla kohtuuttoman vaikeaa pitkistä välimatkoista johtuen, koska passihakemus passiasetuksen (643/86) 3 §:n 1 momentin mukaan on jätettävä henkilökohtaisesti. Epäkohdan poistamiseksi ehdotetaan 13 §:ään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin, että ulkomailla olevalle Suomen kansalaiselle voi henkilökohtaisen passin antaa myös poliisi, jonka virka-alueella hakijalla on väestökirjalain 9 ja 10 §:n mukaan viimeksi ollut kotipaikka Suomessa. Passihakemus voidaan jättää passiasetuksen 3 §:n 2 momentissa mainituissa tapauksissa myös toiseen poliisipiiriin toimitettavaksi edelleen hakijan viimeisen kotipaikan poliisille. Uuden 4 momentin johdosta nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi.

Passin peruuttamista koskevat säännökset ovat passilain 15 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan passin peruuttaa sen antanut viranomainen tai 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa viranomainen, joka antaa uuden passin. Säännös tekee menettelyn vaikeaksi tapauksissa, joissa olisi tarpeen peruuttaa passi henkilöltä, joka on muuttanut paikkakunnalta toiselle tahi ulkomailta Suomeen tai Suomesta ulkomaille. Käytännössä ei passia ole tällöin aina saatu lainkaan peruutetuksi. Passin peruuttavaa viranomaista koskevaa passilain 15 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että passin peruuttaisi sen antaneen viranomaisen ohella passin haltijan kotipaikan poliisi taikka ne 13 §:n 3 ja 4 momentissa mainitut viranomaiset, jotka voisivat antaa passin, tai 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa viranomainen, joka antaa uuden passin.

Passilain 16 §:n 3 momentin mukaan passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamis päätöstä on säädetty lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 34 §:n 4 momentissa. Pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan, jos matkustuskieltoon määrätyle on myönnetty passi, on hänen luovutettava se kiellon voimassaoloajaksi poliisiin haltuun. Tä-

män vuoksi ehdotetaan passilain 16 §:n 3 momenttia täydennettäväksi siten, että passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamis päätöstä viitattaisiin lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain lisäksi pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momenttiin.

Passin poisottamista koskeva säännös on passilain 17 §:ssä. Lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 34 §:n 4 momentissa ja pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momentissa on säädetty passin luovuttamisvelvollisuudesta, mutta nimenomaista säännöstä viranomaisen oikeudesta ottaa näissä tapauksissa passi pois ei ole olemassa. Vangitsemiseen oikeutettuja virkamiehiä ei enää ole, kun vangitsemisesta päättäminen pakkokeinolain mukaisesti siirtyy tuomioistuimelle. Edellä mainitun johdosta ehdotetaan passilain 17 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että passin saisivat 16 §:n 2 ja 3 momentin mukaisessa tapauksessa ottaa pois pakkokeinolain 1 luvun 6 §:ssä mainitut, pidättämiseen oikeutetut virkamiehet. Myös poliisimies tai passintarkastaja voisivat ottaa tällöin passin haltuunsa pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle luovutettavaksi.

Poliisin rekistereistä on tarkoitus säätää lain tasoisilla säännöksillä siten, että passirekisteriä koskevat säännökset olisivat passilaissa, ulkomaalaisrekisteriä koskevat säännökset ulkomaalaislaissa ja poliisin muita rekistereitä koskevat säännökset poliisilaissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että nykyisin passiasetuksen 15 §:ssä oleva säännös passirekisteristä täydennettynä passirekisterin käyttötarkoituksella otettaisiin passilakiin ja säännökseen lisättäisiin samalla rekisterin käyttöä koskeva uusi momentti, joka sisältäisi viittauksen poliisin henkilörekistereistä annettuun asetukseen (1056/87).

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanlaisesti kuin pakkokeinolaki eli tammikuun 1 päivänä 1989.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

passilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä elokuuta 1986 annetun passilain (642/86) 9 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 2 kohta, 15 §:n 1 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 17 §:n 1 momentti sekä
lisätään 13 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja lakiin uusi 19 a § seuraavasti:

9 §

Passin antamisen esteet

Passi voidaan evätä henkilöltä:

1) jota vastaan poliisille, muulle esitutkintaa suorittavalle viranomaiselle tai syyttäjälle on tehty aiheellisena pidettävä ilmianto rikoksesta, josta saattaa seurata yli vuoden vankeusrangaistus, taikka joka on epäiltynä etsintäkuulutettu tai syytteessä tällaisesta rikoksesta;

Passia ei anneta henkilölle:

2) joka on ulosottolain 7 luvun 10 §:ssä tarkoitetun matkustamiskiellon alainen tai joka on määrätty pakkokeinolain (450/87) 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun matkustuskieltoon.

13 §

Passin hakeminen ja antaminen

Ulkomailla olevalle Suomen kansalaiselle voi henkilökohtaisen passin antaa myös poliisi, jonka virka-alueella hakijalla on tai on viimeksi ollut väestökirjalaisissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka.

15 §

Passin peruuttaminen

Passin peruuttaa sen antanut viranomainen, passin haltijan kotipaikan poliisi taikka 13 §:n 3 ja 4 momentissa mainitut viranomaiset tai 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa viranomainen, joka antaa uuden passin.

16 §

Passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamispäätöstä on säädetty lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 34 §:n 4 momentissa ja pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momentissa.

17 §

Passin poisottaminen

Passin ottaa pois sen peruuttanut viranomainen taikka tämän pyynnöstä poliisi tai passintarkastaja. Passin saa 16 §:n 2 ja 3 momentin mukaisessa tapauksessa ottaa pois pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tällöin poliisimies tai passintarkastaja voi ottaa passin haltuunsa pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle luovutettavaksi.

19 a §

Passirekisteri

Passeista ja niitä varten annetuista lausunnoista pidetään matkustamisoikeuden toteamiseksi rekisteriä sisäasiainministeriön antamien määräysten mukaisesti.

Poliisin oikeudesta käyttää rekisterin tietoja säädetään poliisin henkilörekistereistä annetun asetuksen (1056/87) 6 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1989.

Tällä lailla kumotaan 22 päivänä elokuuta 1986 annetun passiasetuksen (643/86) 15 §.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 1988

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sisäasiainministeri *Jarmo Rantanen*

Laki

passilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 22 päivänä elokuuta 1986 annetun passilain (642/86) 9 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 2 kohta, 15 §:n 1 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 17 §:n 1 momentti sekä *lisätään* 13 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja lakiin uusi 19 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Passin antamisen esteet

Passi voidaan evätä henkilöltä:

1) jota vastaan poliisille tai syyttäjälle on tehty aiheellisena pidettävä ilmianto rikoksesta, josta saattaa seurata yli vuoden vankeusrangaistus, taikka joka on epäiltynä etsintäkuulutettu tai syytteessä tällaisesta rikoksesta;

1) jota vastaan poliisille, *muulle esitutkintaa suorittavalle viranomaiselle* tai syyttäjälle on tehty aiheellisena pidettävä ilmianto rikoksesta, josta saattaa seurata yli vuoden vankeusrangaistus, taikka joka on epäiltynä etsintäkuulutettu tai syytteessä tällaisesta rikoksesta;

Passia ei anneta henkilölle:

2) joka on ulosottolain 7 luvun 10 §:ssä tarkoitetun matkustamiskiellon alainen.

2) joka on ulosottolain 7 luvun 10 §:ssä tarkoitetun matkustamiskiellon alainen *tai joka on määrätty pakkokeinolain (450/87) 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun matkustuskieltoon.*

13 §

Passin hakeminen ja antaminen

Ulkomailla olevalle Suomen kansalaiselle voi henkilökohtaisen passin antaa myös poliisi, jonka virka-alueella hakijalla on tai on viimeksi ollut väestökirjalaisissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka.

15 §

Passin peruuttaminen

Passin peruuttaa sen antanut viranomainen tai 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa viranomainen, joka antaa uuden passin.

Passin peruuttaa sen antanut viranomainen, *passin haltijan kotipaikan poliisi taikka 13 §:n 3 ja 4 momentissa mainitut viranomaiset* tai 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa viranomainen, joka antaa uuden passin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Passin poisottamisen edellytykset

Passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamispäätöstä on säädetty lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 34 §:n 4 momentissa.

Passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamispäätöstä on säädetty lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain 34 §:n 4 momentissa ja pakkokeinolain 2 luvun 2 §:n 3 momentissa.

17 §

Passin poisottaminen

Passin ottaa pois sen peruuttanut viranomainen taikka tämän pyynnöstä poliisi tai passintarkastaja. Passin saa 16 §:n 2 momentin mukaisessa tapauksessa ottaa pois vangitsemiseen oikeutettu virkamies. Tällöin poliisimies tai passintarkastaja voi ottaa passin haltuunsa vangitsemiseen oikeutetulle virkamiehelle luovutettavaksi.

Passin ottaa pois sen peruuttanut viranomainen taikka tämän pyynnöstä poliisi tai passintarkastaja. Passin saa 16 §:n 2 ja 3 momentin mukaisessa tapauksessa ottaa pois *pidättämiseen* oikeutettu virkamies. Tällöin poliisimies tai passintarkastaja voi ottaa passin haltuunsa *pidättämiseen* oikeutetulle virkamiehelle luovutettavaksi.

19 a §

Passirekisteri

Passeista ja niitä varten annetuista lausunnoista pidetään matkustamisoikeuden toteamiseksi rekisteriä sisäasiainministeriön antamien määräysten mukaisesti.

Poliisin oikeudesta käyttää rekisterin tietoja säädetään poliisin henkilörekistereistä annetun asetuksen (1056/87) 6 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1989.

Tällä lailla kumotaan 22 päivänä elokuuta 1986 annetun passiasetuksen (643/86) 15 §.

